

ISTORIA ÎNTUNECATĂ A
PAPILOR

ISTORIA ÎNTUNECATĂ A
PAPIILOR

VICII, CRIME ȘI CORUPȚIE LA VATICAN

BRENDA RALPH LEWIS

Traducere din limba engleză de
Tudor Călin Zarojanu

Redactare: Gabriel Tudor
Tehnoredactare & DTP copertă: Liviu Stoica
Corectură: Bernadeta-Eugenia Filip

Ilustrații coperte:

Imaginea principală: Papa Iulius al II-lea, pictat de Rafael (Foto12 / Oronoz)
Imaginea de fundal: Basilica San Pietro (Corbis/Jean-Pierre Lescourret)
Coperta IV: Victimă a Inchiziției arsă pe o roată de tortură (Mary Evans Picture Library)

DARK HISTORY OF THE POPES

Vice, Murder and Corruption in the Vatican

Brenda Ralph Lewis

Copyright © 2009 Amber Books Ltd

This translation of Dark History of the Popes first published in 2009
is published by arrangement with Amber Books Ltd.

All rights reserved.

ISTORIA ÎNTUNECATĂ A PAPIILOR

Vicii, crime și corupție la Vatican

Brenda Ralph Lewis

Copyright © 2021 Editura ALL

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LEWIS, BRENDA RALPH

Istoria întunecată a papilor: vicii, crime și corupție la Vatican /

Brenda Ralph Lewis; trad. din lb. engleză de Tudor Călin Zarojanu. –

București : Editura ALL, 2021

Index

ISBN 978-606-587-575-3

I. Zarojanu, Tudor Călin (trad.)

2

Grupul Editorial **ALL**:

Bd. Constructorilor, nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512 – București

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

www.all.ro

Editura **ALL** face parte din **Grupul Editorial ALL**.

/editura.all

allcafe.ro

CUPRINS

INTRODUCERE		6
	♦	
SINODUL CADAVRULUI, DOMNIA TÂRFELOR ȘI ALTE SCANDALURI LA VATICAN	CAPITOLUL 1	8
	♦	
GENOCID: CATARI, PARTEA I	CAPITOLUL 2	36
	♦	
GENOCID: CATARI, PARTEA A II-A	CAPITOLUL 3	64
	♦	
PAPI ȘI VRĂJITORI	CAPITOLUL 4	94
	♦	
FAMILIA BORGIA	CAPITOLUL 5	124
	♦	
DOSARUL GALILEI	CAPITOLUL 6	156
	♦	
PRIZONIER LA VATICAN, PARTEA I	CAPITOLUL 7	180
	♦	
PRIZONIER LA VATICAN, PARTEA A II-A	CAPITOLUL 8	206
	♦	
PAPA ȘI NAZIȘTII	CAPITOLUL 9	224
	♦	
INDEX ȘI SURSA IMAGINILOR		252

IN HONOREM PRINCIPIS APOST PAVLVS V BVR SVS ROMANVS PONT MAX AN MDC XII PONT VII

INTRODUCERE

Papa de la Roma deține cea mai veche funcție aleasă din lume. În aproape 2000 de ani de existență, papalitatea a contribuit la făurirea istoriei Europei, reflectându-se deopotrivă atât în aspectele pozitive, cât și în cele negative ale acesteia. Mulți papi au uneltit, au ucis, au mituit, au furat sau au păcătuțit trupește, în timp ce alții au comis atrocități atât de terifiante, încât i-au șocat până și pe contemporanii lor.

Iar toate aceste lucruri au fost valabile mai ales în cele mai sumbre momente ale întunecatei istorii a papalității, atunci când creștinătatea era cuprinsă de o teamă delirantă față de vrăjitorie sau față de îndepărtarea de la calea „adevăratei religii“ stabilite de papă și de Biserică. Vreme de aproape cinci secole s-au petrecut unele dintre cele mai atroce crime comise vreodată în numele religiei – toate cu aprobarea papală – răstimp în care în Europa s-a declanșat o luptă acerbă pentru eliminarea „erorilor“ – orice credință, practică sau opinie care se abătea de la linia oficială, impusă de papă.

Catarii, membrii unei secte ascetice cu nucleul în sud-vestul Franței, care credeau că Dumnezeu și diavolul și-au împărțit lumea, au fost practic supuși unui genocid. În 1231, papa a înființat Inchiziția pentru a-i elimina. Inchizitorii au recurs la torturi oribile, inclusiv cu temutul „șurub“, pentru a smulge mărturisiri. Cel mai adesea, acuzații sfârșeau arși pe rug. Nu doar ereticii, ci și mii de presupuși vrăjitori, vrăjitoare, magicieni și alți „agenți ai diavolului“ au avut parte de aceeași moarte groaznică.

Într-o formă mai puțin barbară, Inchiziția l-a condamnat, în secolul XVII, și pe astronomul Galileo

Galilei, cenzurându-l pentru că acesta susținea teoria privitoare la structura Universului contrare învățăturilor Bisericii. Galilei credea că Pământul orbitează în jurul Soarelui, în timp ce Biserica propovăduia că, dimpotrivă, Pământul se află în centrul Universului. Galilei s-a stins ca prizonier în propria lui casă și aveau să mai treacă peste 350 de ani înainte ca Vaticanul să admită că el avusese dreptate.

Vaticanul a avut și propriii prizonieri autoimpuși: cinci papi care nu au recunoscut înființarea Regatului Italiei și ca atare au refuzat să părăsească teritoriul Vaticanului aproape șase decenii. În cele din urmă, în 1929, Pius al XI-lea, înțelegând că izolarea risca să facă din papalitate o instituție anacronică, a semnat Tratatul de la Lateran, care a permis Vaticanului să reintre în lumea modernă.

Zece ani mai târziu, în 1939, pericolele majore ale acestei lumi moderne au ajuns în atenția unui alt Pius – papa Pius al XII-lea – care s-a confruntat cu participanții la cel de-Al Doilea Război Mondial, ambele tabere așteptând aprobarea papală pentru eforturile lor.

Pius al XII-lea nu a sprijinit-o pe niciuna și urmându-și propria cale a devenit un erou și un salvator pentru unii, dar un ticălos, chiar un criminal, pentru alții.

Bazilica San Pietro din Vatican (stânga), construită între 1506 și 1626, constituie unul dintre cele mai sfinte locuri ale creștinătății. La est de ea se află Piazza di San Pietro sau Piața Sfântului Petru, flancată de 284 de coloane dorice care au în vârf 140 de statui de sfinți (dreapta).

SINODUL CADAVRULUI, DOMNIA TÂRFELOR ȘI ALTE SCANDALURI LA VATICAN

Acum mai bine de o mie de ani, instabilitatea politică era un lucru obișnuit la Roma. În acea perioadă, imaginea papalității a fost adesea extravagantă sau ciudată, dacă nu cumva de-a dreptul îngrozitoare. O serie întreagă de lucruri macabre au fost asociate acestei instituții religioase. Corupția, simonia, nepotismul și opulența au constituit doar o fațetă a papalității – și nu neapărat cea mai rea.

Pe parcursul așa-numitei „pornocrații papale“, de la începutul secolului X, papii au fost manipulați, exploatați și manevrați de amante care i-au folosit ca pe niște simpli pionii în propriile lor jocuri de putere, având scopuri abjecte. Oarecum justificat, perioada a fost numită și *Domnia târfelor*.

Benedict al IX-lea (sus), unul dintre cei mai scandaloși papi din secolul XI, a fost descris ca fiind ticălos, urât, execrabil și un „demon din lad deghizat în preot“. Bazilica San Pietro din Vatican (stânga) adăpostește, prin tradiție, mormântul Sfântului Petru, primul episcop al Romei și cel dintâi dintre papi. Aici, domul bazilicii se ridică deasupra fațadei începute în 1605 de arhitectul Carlo Maderna.

CUM GĂSEȘTI UN PAPĂ DISPĂRUT

Atât de mulți papi erau asasinați, mutilați, otrăviți sau eliminați prin alte metode, încât atunci când unul dintre ei dispărea, ca să nu mai fie văzut vreodată, era firesc să se parcurgă o listă de cauze violente pentru a afla ce i se întâmplase. Moartea prin strangulare în închisoare era o cauză frecventă. Fusesse cel dispărut desfigurat prin mutilare și, prin urmare, era neadecvat să apară în public? Făcuse ceva cu banii din vistieria papală? Sau ar fi trebuit cercetate bordelurile și alte case rău famate pentru a afla dacă nu era acolo? De multe ori, nu se putea oferi un răspuns clar, ceea ce dădea naștere la tot felul de bârfe și zvonuri.

O VARIETATE DE SFÂRȘITURI VIOLENTE

Este stupefiant în câte feluri au putut să sfârșească papii, pe perioada pornocrației papale. Un exemplu este cel al papei Ioan al VIII-lea. Deoarece, în anul 882 d.C., acesta nu murea suficient de repede de pe urma otrăvii care i se administrase, asasinii lui și-au pierdut răbdarea și i-au zdrobit craniul cu ciocanele, ca să ducă lucrurile până la capăt. În secolul X, papa Ștefan al IX-lea a avut parte de o soartă la fel de cumplită – i s-au scos ochii și i s-au tăiat buzele, limba și mâinile. În mod uluitor, el a supraviețuit, dar nu a mai putut să își arate niciodată fața mutilată în public. În 964 d.C., după ce sedusese o tânără, Benedict al V-lea a fugit în taină la Constantinopol, luând cu el și vistieria papală. Benedict era, fără îndoială, un pontif risipitor, de vreme ce banii nu i-au ajuns nici până la sfârșitul anului, așa că s-a întors la Roma. Acolo și-a reluat rapid vechile sale vicii, până când a fost ucis de un soț gelos, care l-a înjunghiat cu pumnalul de peste o sută de ori, înainte să îl arunce într-o groapă.

Un alt papă, Bonifaciu al VI-lea, a fost ales pe tronul Sfântului Petru, deși fusese caterisit de două ori pentru imoralitate. Așa cum se întâmplă adesea cu personajele și evenimentele destul de vechi încât să creeze legende, despre Bonifaciu s-a vehiculat că fie a murit, răpus de gută sau otrăvit, fie că ar fi fost destituit și alungat pentru a permite altui papă, Ștefan al VII-lea, să îi ia locul. Cert este că Bonifaciu a dispărut din istorie cu o rapiditate suspectă:

Totuși, un lucru este cert: până în secolul IX, papalitatea și papii au fost jucăriile familiilor de nobili ca Spoleto, care controlau, printre multe altele, orașe precum Veneția, Milano, Genova, Pisa, Florența și Siena. Prin bogăția și influența lor și prin legăturile cu milițiile armate, aceste familii au ajuns să formeze laolaltă o aristocrație feudală. Aceasta a constituit, în mare parte, o clasă cu apucături brutale, dispusă să folosească toată violența și cruzimea pentru a confisca și controla cea mai prestigioasă instituție a lumii creștine. Totuși, chiar și după ce cucereau puterea, aceasta putea fi efemeră, deoarece, uneori, dominația protejaților lor era foarte scurtă. De exemplu, între 872 d.C. și 904 d.C. s-au succedat 24 de papi. Cea mai

Papa Ioan al VIII-lea a fost ucis în 882 d.C., dar numai după ce supraviețuise otrăvirii sale. În schimb, a fost bătut de ucigașii săi până și-a dat duhul.

domnia lui a durat doar 15 zile. Ulterior, și Ștefan a fost deposedat de numeroasele puteri și privilegii ale papalității pe care se aștepta să le folosească în beneficiul sponsorilor săi, marea familie Spoleto din Italia Centrală, cu puternica ei reprezentantă, Agiltrude, instigatoarea scandalosului Sinod al cadavrului din 897 d.C.

În secolul IX, papalitatea și papii au fost marionetele familiilor nobiliare.

lungă domnie a durat un deceniu, după care au urmat alte patru în decurs de doar un an. Între 896 d.C. și 904 d.C. au fost nouă papi în nouă ani – tot atâția câți au domnit pe parcursul întregului secol XX.

Cu siguranță, aceasta a făcut ca Sfântul Oficiu din Roma să fie într-o constantă stare de haos, de vreme ce lupta pentru Vatican se dădea permanent.

DUCESA UCIGAȘĂ

Unul dintre papii efemeri a fost Ștefan al VII-lea, cel care a promis familiei Spoleto că se va bucura din plin de roadele puterii papale, dar care nu a fost suveran pontif decât vreme de 15 luni, în anii 896 d.C. și 897 d.C. Aproape sigur, Ștefan avea probleme de natură psihică, iar suferința lui pare să fi fost bine-cunoscută la Roma. Însă acest lucru nu a descurajat-o pe ducesa Agiltrude: în iulie 896 d.C., ea l-a impus pe Ștefan pe tronul Sfântului Petru. Se pare că Agiltrude avea o sarcină specială pentru noul papă, implicând răzbunarea pe vechiul ei dușman, răposatul Formosus.

La fel ca despre majoritatea – dacă nu chiar ca despre toate – fascinantele eroine legendare ale istoriei, și despre Agiltrude s-a spus că ar fi fost foarte frumoasă, ea având părul lung și blond și o siluetă atrăgătoare. Oricum ar fi arătat în realitate, ea a fost, cu siguranță, o femeie teribilă, cu o înfricoșătoare poftă de răzbunare. În 894 d.C., Agiltrude l-a adus la Roma pe tânărul ei fiu, Lambert, pentru ca acesta să fie confirmat de papa Formosus drept împărat al Sfântului Imperiu Roman – sau, cel puțin, așa se așteptase Agiltrude. Ajunsă la Roma, ea a constatat însă că venerabilul Formosus avea propriile lui idei, preferând alt pretendent, pe Arnulf din Carintia, descendent al împăratului Carol cel Mare. Papa și-a dat totuși seama că Agiltrude nu avea de gând să urmărească tăcută cum fiul ei pierde tronul imperial și, cunoscând bine temperamentul turbulent al celor din familia Spoleto, a prevăzut că ar putea să apară probleme și a apelat la ajutorul lui Arnulf.

La rândul său, Arnulf nu voia să ajungă să fie forțat să cedeze locul său unui parvenit ca Lambert,

S-a zvonit că, înainte de moartea sa, din 896 d.C., papa Formosus ar fi fost otrăvit, dar cert este că el a fost mutilat îngrozitor după aceea. I-au fost tăiate câteva degete și a fost decapitat, înainte de a fi aruncat în Tibru.

care nici măcar nu era adult, sau neîndurătoarei sale mame. Venind la Roma în fruntea unei numeroase armate, el a expediat-o pe Agiltrude înapoi la Spoleto și a fost încoronat de Formosus, la 22 februarie 896 d.C., ca împărat al Sfântului Imperiu. Noul suveran a plecat apoi imediat să o urmărească pe Agiltrude, dar, înainte să ajungă la Spoleto, a fost lovit de paralizie, posibil ca urmare a unui accident vascular cerebral.

Ștefan a fost aproape
cu siguranță nebun,
iar suferința lui pare să fi fost
bine-cunoscută la Roma.

BENEDICT AL IX-LEA, DE TREI ORI PAPĂ

Benedict al IX-lea s-a născut în jurul anului 1012 într-o familie cu ambiții declarate în zona politică, militară și papală. Doi dintre unchii săi l-au precedat ca papi, primul fiind Benedict al VIII-lea, iar cel de-al doilea, Ioan al XIX-lea. Când tânărul avea în jur de 20 ani, tatăl său, Alberic al III-lea, conte de Tusculum, a fost suficient de influent încât să îi asigure ascensiunea pe tronul Sfântului Petru. Inutil de spus că Benedict a fost unul dintre cei mai tineri papi din toate timpurile și că, de asemenea, a fost foarte implicat în aventuri scandaloase. Benedict a fost descris ca „destrăbălatul fiu al lipsei de rușine” precum și ca „demon infernal, deghizat în preot”. De asemenea, a fost acuzat de „multe crime, adultere și ticăloșii”. Un papă care a domnit mai târziu, Victor al III-lea, l-a acuzat de „violuri, crime și acte de nedescris”. Viața lui Benedict, continua papa Victor, a fost „atât de ticăloasă, de murdară și de execrabilă încât mă înfior doar gândindu-mă la ea”. Pentru o imagine completă, trebuie adăugat și că Benedict a fost acuzat de homosexualitate și bestialitate – sex cu animale.

Dar Benedict nu s-a putut menține mult pe tronul papal. Dușmanii lui l-au alungat din Roma în 1036 și, din nou, în 1045, când și-a vândut tronul cu 680 de kilograme de aur nașului său, Ioan Gratian, arhiepiscopul bazilicii Sf. Ioan din Lateran, care ulterior va deveni și el papă, cu numele de Grigore al VI-lea. Uriașa sumă a golit vistieria Vaticanului într-o măsură atât de mare, încât, pentru o vreme, nu au mai fost suficienți bani să se plătească facturile papale.

După ce și-a asigurat prada, Benedict s-a retras într-unul dintre castelele sale de la țară pentru o

Se spune că Benedict al IX-lea și-a încheiat viața revoltătoare ca umil penitent la Abația Santa Maria di Grottaferrata, un orașel de pe Colinele Albane, situate la sud-est de Roma.

viață de relaxare și plăceri. Avea planuri de căsătorie, dar doamna la care râvnea și care îi era verișoară de gradul doi l-a refuzat. După doar câteva luni, în 1046, Benedict s-a întors la Roma, încercând să își recupereze tronul. A eșuat însă și a fost alungat de nobilii romani, înfuriați. În 1048, la următoarea tentativă de recuperare a mitrei papale, el s-a confruntat cu o rezistență la fel de acerbă și a renunțat definitiv la tron.

Un an mai târziu, în 1049, Benedict a fost acuzat de simonie, dar nu s-a prezentat în instanță pentru a răspunde acuzațiilor. Drept pedeapsă, a fost excomunicat. Ulterior, numele său aproape că a dispărut din cronicile vremii. Data exactă a morții lui rămâne necunoscută. Aceasta se poate să fi avut loc în 1056, în timp ce el pregătea o nouă încercare de recucerire a tronului papal. O altă posibilă dată pentru decesul lui ar fi în 1065, când, aparent pocăindu-se pentru numeroasele sale păcate, ar fi murit ca umil penitent în abația Santa Maria di Grottaferrata de pe Colinele Albane, la 20 de kilometri sud-est de Roma.

Papa Formosus a murit șase săptămâni mai târziu, la 4 aprilie 896 d.C., otrăvit, după câte se spunea,

Papa Ioan al VIII-lea (așezat pe tron) îi dă binecuvântarea papală lui Carol cel Pleșuv, regele Franței Apusene (regiunea din nord-vestul actualei Franțe), după încoronarea acestuia ca împărat al Sfântului Imperiu Roman, în 875 d.C.

de Agiltrude. Potrivit celor cunoscute despre el, Formosus a fost totuși un papă demn de admirație, renumit pentru grija sa față de săraci, modul său de viață auster, castitatea și devotamentul dovedit față de rugăciune, toate aceste admirabile virtuți creștine fiind remarcabile într-o epocă a decadenței, egocentrismului și barbariei.

Dar, dincolo virtuțile sale, Formosus nu a putut scăpa în întregime de atmosfera otrăvitoare plină de intrigi și violențe care a impregnat Biserica epocii sale.

Prin urmare, a fost foarte ușor să-și facă dușmani și astfel să se expună răzbunării și urii lor. De asemenea, faptul că Formosus era un om cinstit nu i-a fost de niciun folos. Iar opoziția sa față de alegerea papei Ioan al VII-lea, în 872 d.C. a fost, cu siguranță, o mișcare lipsită de înțelepciune, mai ales că el însuși s-a numărat printre candidați. O politică greșită a fost și să aibă prieteni printre dușmanii papei Ioan, care complotau permanent împotriva acestuia. Ei au fost atât de decisi să-l distrugă, încât pentru planurile lor nefaste au căutat ajutor chiar și la inamicii declarați ai creștinilor – sarazinii.

A fost o epocă în care, de obicei, dușmanii papilor erau asasinați sau, pur și simplu, dispăreau fără urmă. Avertismentele erau ușor de deslușit, iar când prietenii lui complotiști au fugit de la curtea papală, Formosus a făcut greșeala să-i urmeze – dând practic de înțeles că face parte din conspirație. Drept urmare, pe seama lui au fost puse fapte oribile, cum ar fi jefuirea bisericilor din Roma și conspirația pentru distrugerea Sfântului Scaun. Formosus a fost pedepsit pe măsură, fiind excomunicat în 878 d.C.

Asemenea acuzații și pedepse
îndreptate împotriva unui bărbat
în vârstă, de o probitate și
o moralitate dovedite, erau în mod
clar ridicole și creau aparența
unei înscenări bine ticluite.

Această sentință a fost totuși retrasă după ce Formosus a acceptat să semneze o declarație prin care se obliga că nu va reveni niciodată la Roma și nici nu va mai îndeplini serviciul preoțesc. În plus, i-a fost luată eparhia Porto din Portugalia, unde Formosus fusese numit episcop-cardinal în 864 d.C.

TOTUL A FOST IERTAT – PENTRU O VREME

Asemenea acuzații și pedepse îndreptate împotriva unui bărbat în vârstă, de o probitate și o moralitate dovedite, erau în mod clar ridicole și creau aparența unei înscenări bine ticluite. Din fericire, totul a fost

iertat mai târziu. După moartea lui Ioan al VIII-lea, în 882 d.C., succesorul său, Marinus I, l-a rechemat pe Formosus la Roma din exilul în vestul Franței și l-a reinstalat la eparhia de Porto. Nouă ani mai târziu, Formosus a fost ales el însuși papă. În cursul unei domnii care a durat cinci ani, el a săvârșit o singură eroare gravă: i-a înfruntat pe ducesa Agiltrude și pe cei din familia Spoleto. Alți dușmani și-a făcut prin politicile sale, care includeau și încercarea de a eradica influența și amestecul laicilor în treburile Bisericii.

Este posibil ca acesta să fi fost motivul pentru care moartea unuia dintre dușmanii ei și incapacitatea celuilalt să nu fi fost suficiente pentru Agiltrude. Temuta aristocrată a urzit ceva mult mai spectaculos și mai cumplit. Odată cu dispariția succesorului lui

Formosus, papa Bonifaciu al VI-lea, s-a creat culoarul necesar pentru ca Ștefan al VII-lea, candidatul preferat de Agiltrude și de fiul ei la fel de malefic, Lambert, să intre în acțiune și să revendice mitra papală.

ÎNTUNECATELE MECANISME ALE URII

În ianuarie 897 d.C., Ștefan a anunțat că urma să aibă loc un proces la bazilica Sf. Ioan din Lateran, biserica oficială a papei, în calitate de episcop al Romei. Inculpat era papa Formosus, mort de nouă luni, dar pe care Ștefan continua să-l urască enorm. Ștefan era un monstru absolut, dar motivul urii lui nu este cunoscut cu precizie: este posibil să fi fost suficient faptul că era un membru al familiei Spoleto, neîncetat instigată de înspăimântătoarea

Agiltrude. Dar chiar și așa, ura, oricât de obsedantă, nu ar putea explica ușor ororile petrecute în procesul postum al papei Formosus – proces început în luna ianuarie 897, când acesta era deja mort de aproape un an.

Judecata nu s-a ținut în contumacie. La îndemnul lui Agiltrude, Formosus – sau mai bine zis cadavrul lui în putrefacție, care abia mai era ținut laolaltă de cămașa de penitență țesută din păr – a fost scos din mormânt și îmbrăcat în veșmintele papale.

Papa Ștefan al VII-lea a pus în scenă un spectacol foarte dramatic la „procesul” răposatului papă Formosus, al cărui cadavru în putrefacție a fost dezgropat pentru a-și juca rolul macabru în cadrul Sinodului cadavrului din 897 d.C.

